

ÇEKYA PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ.....	20
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	24
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	29
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	32

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Dışa açık bir ekonomiye sahip Çekya, serbest piyasa kurallarına sıkı sıkıya bağlıdır. 2004 yılından bu yana AB üyesi olan Çekya, AB ortak ticaret politikasına uyumlu olarak, ithalatında “Ortak Gümrük Tarifesi”ni uygulamaktadır. Ülkede gümrük vergisi ve kota seviyeleri, gümrük vergilerinin askıya alınması, üçüncü ülkelere tanınan tercihli rejimler ve dampedinge karşı vergi uygulamaları gibi ticaret politikası tedbirleri AB seviyesinde kararlaŐtırılmaktadır.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelerden ithalatta ortak kurallar uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği’nin yetki alanına girmekte ve “Ortak Ticaret Politikası (OTP)” olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB’nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelere ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına TARIC CONSULTATION veri tabanı üzerinden erişilebilmektedir.

TARIC veri tabanı ürün bazında faaliyet göstermektedir. TARIC görüntüleme sayfasında ürün kodu (good code) kısmına bilgi edinilmek istenen ürünün GTİP kodu, GeliŐ/VariŐ Ülkesi (Origin/Destination) kısmına ise ürünün ihraç veya ithal edilmek istendiği ülke yazılmak suretiyle söz konusu ürüne dair mevcut tüm uygulama ve tüzüklere ulaşılabilir. Ürünün GTİP kodunu bilmiyorsanız gelişmiş arama (advanced search) sekmesinden metin bazında da arama yapılabilir.

TARIC kullanılarak ne yapılabilir?

- Ürüne dair gümrük uygulamaları ve kotalarına, gümrük muafiyetlerine;
- Ürüne dair alınmış ticaret politikası önlemlerine (dampedinge karşı uygulamalar, telafi edici önlemler vs.);
- Ürüne yönelik alınmış ithalat veya ihracat kısıtlamalarına ulaşılabilir.

TARIC veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

Access2Market üye ülkelerin ve AB’nin 120’den fazla ticaret ortağının AB ile dış ticareti kapsamındaki;

- Gümrük vergilerine;
- Menşe kurallarına;
- Yürürlükteki diğer vergilerine;
- İthalat prosedürlerine;
- Ürüne ilişkin teknik gerekliliklere;

- Dış ticaret istatistiklerine ilişkin detaylı bilgileri ihtiva eden bir veri tabanıdır.

Access2Market veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>)

AB dışı ülkelerin AB ile olan ticari anlaşmalarına ve yararlanabildikleri gümrük muafiyetlerine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/non-eu-markets>)

Üye ülkelerin pazar profillerine, ithalat prosedürlerine ve dış ticareti düzenleyen mevzuatı ile birlikte ticarete konu ürüne ilişkin teknik mevzuatına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-market-0#tocms>)

Access2Market veri tabanında mal ticaretinin yanı sıra hizmet ticareti ve e-ticarete ilişkin veriler de yer almaktadır. Bu bilgilere aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/services>)

Access2Market veri tabanını daha etkin kullanmak adına Avrupa Komisyonunun organize ettiği sanal eğitim programlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/event>)

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan dumping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence_en)

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil serbest ticaret anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>)

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelere gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>)

Avrupa Yeşil Mutabakatı

Avrupa Yeşil Mutabakatı

İş insanlarımız tarafından Avrupa Birliği üyesi ülkelerin pazarına erişimde dikkate alınması gereken önemli bir husus da Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde gerçekleşmekte olan ekonomik dönüşüm sürecidir.

Avrupa Birliği (AB), 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı [Avrupa Yeşil Mutabakatı \(AYM\)](#)¹ ile 2050 yılında iklim-nötr ilk kıta olma hedefini ortaya koymuştur. AB, bu hedefe ulaşmak için yeni bir büyüme stratejisi benimseyeceğini ve tüm politikalarını iklim değişikliği ekseninde yeniden şekillendireceğini açıklamıştır. Sanayiden finansmana, enerjiden ulaşırmaya ve binalardan tarıma uzanan bir dizi alanda AB politikalarında kapsamlı değişiklikler öngören Yeşil Mutabakat, Tek Pazar'ın tesisinden bu yana AB'nin en büyük girişimlerinden birisidir.

Bu kapsamda, AB'nin iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarının 2030 yılına kadar 1990'daki seviyesine kıyasla %55 emisyon azalımı sağlanacak şekilde gözden geçirilmesi için ["Fit for 55" \(55'e Uyum\) mevzuat değişikliği paketi](#)² Avrupa Komisyonu'nca 14 Temmuz 2021'de yayımlanmıştır.

Paketin uluslararası ticareti etkileyecek en önemli unsurlarından birisi [Sınırdaki Karbon Düzenlemesidir](#)³ (SKDM/CBAM). AB'de 2005 yılından bu yana uygulanan Emisyon Ticareti Sisteminin (ETS) dış ticarete yansımaları olarak kurgulanan SKDM uygulaması kapsamında çelik, alüminyum, çimento, gübre, hidrojen ve elektriğin AB'ye ihracatından karbon emisyonları oranında bir mali yükümlülüğe tabi olması öngörülmektedir. 1 Ekim 2023 ile 31 Aralık 2025 tarihleri arasında sadece ilgili ürünlerdeki emisyonların raporlamasını gerektiren SKDM uygulaması 1 Ocak 2026 itibarı ile mali yükümlülükler açısından yürürlüğe girmiştir.

SKDM kapsamında yayımlanan tüm uygulama mevzuatı, detaylı bilgi notları ve son gelişmelere Bakanlığımız [Yeşil Mutabakat](#) sayfasından erişim sağlanması mümkündür.

Yeşil Mutabakatın ana unsurlarından bir diğeri ise döngüsel ekonomi mevzuatlarıdır. AB tarafından döngüsel ekonomiye geçişin sağlanması amacıyla, ham madde temini aşamasından ürünlerin üretimi, tüketimi ve atık yönetimine dair döngüsel bir yaklaşım ile yeni kurallar getirileceği açıklanmış, elektronik ve bilişim teknolojileri, piller ve araçlar, ambalaj, plastikler, tekstil, yapı ve inşaat, gıda, su ve besinler öncelikli sektörler olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede, [Batarya ve Batarya Atıkları Tüzüğü](#)⁴, [Gıda ile Temas Eden Geri Dönüştürülmüş Plastik Tüzüğü](#)⁵, [Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü](#)⁶, [Yapı Malzemeleri Tüzüğü](#)⁷ yasalaşmış olup, [döngüsel araç tasarımı](#)⁸ ilişkin mevzuatın yasama süreci devam etmektedir.

¹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

² <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

³ https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal->

<content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L..2023.191.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A191%3ATOC>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/req/2022/1616/oj>

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/eli/req/2025/40/oj/eng>

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/eli/req/2024/3110/oj/eng>

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0451>

Öte yandan, Gümrük Birliği kapsamında ülkemizde uyum sağlanan ürün mevzuatında önemli değişiklikler getirecek olan ve 30 Mart 2022 tarihinde açıklanan Sürdürülebilir Ürün İnisyatifi ile gıda, yem ve medikal ürünler haricinde tüm ürün grupları için sürdürülebilirliğin bir norm olarak belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu kapsamda 28 Haziran 2024 tarihinde AB Resmi Gazetesinde yayımlanarak yürürlüğe giren [Sürdürülebilir Ürünler İçin Eko-Tasarım Tüzüğü \(ESPR\)](#)⁹ ile ürün bazlı geliştirilecek eko-tasarım kurallarının genel çerçevesi oluşturulmuş olup, söz konusu eko-tasarım kuralları ile AB pazarına girişte kaynak verimliliği, çevre ve su ayak izi, zararlı kimyasal kullanımından arılık, dayanıklı, tamir edilebilir, geri dönüştürülebilir olma gibi kriterlerin esas alınması, ürün özelliklerinin dijital ürün pasaportu ile tüm ekonomik operatörlerin erişimine açık olması amaçlanmaktadır. Bu itibarla, ihraç ürünlerimizin AB pazarına girişinde, eko-tasarım kurallarına uyum sağlaması, ilgili teknik kriterlere uyumun belgelendirilmesi zorunlu hale gelecektir.

Bu doğrultuda Tüzük kapsamında çıkarılacak eko-tasarım kurallarına dair [2025-2030 Dönemi Çalışma Programı](#)¹⁰ 16 Nisan 2025 tarihinde açıklanmıştır. Ürün bazlı eko-tasarım kuralları için öngörülen takvim, demir-çelik için 2026, hazır giyim, lastik ve alüminyum için 2027, mobilya için 2028, döşekler için 2029 olarak belirlenirken; yatay olarak çıkarılacak mevzuat için takvim, tamir edilebilirlik için 2027, geri dönüştürülmüş içerik ve elektrikli aletlerin geri dönüştürülebilirliği için 2029 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, halihazırda enerji-etiketlemesi mevzuatına tabi olan 16 elektronik cihaz için de 2030 yılına kadar eko-tasarım kurallarının belirlenmesi öngörülmüştür. Komisyon tarafından yetki devrine dayanan mevzuatlar ile çıkarılacak ürün bazlı kurallara uyum için 18 aylık geçiş süresi tanınması beklenmektedir.

Buna ek olarak, AB bir taraftan üçüncü ülkelere yönelik atık ihracatını kontrol altına almayı hedeflerken, AB içindeki mevcut atıkların da bir kaynak olarak ekonomiye kazandırılmasını amaçlamaktadır.

Bu itibarla, AB tarafından açıklanan [Atık Sevkiyatı Tüzüğü](#)¹¹ ile AB içinde toplanan atıkların öncelikli olarak AB içinde kullanılması amacıyla atık sevkiyatlarına kısıtlamalar getirilmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede, 21 Mayıs 2027 tarihinden itibaren AB'den atık ithalatı yapan tesislerin atığı çevreye uygun koşullarda işlediğine yönelik üçüncü taraf denetimlerine tabi tutulması zorunlu hale gelecektir. Bu çerçevede, ilgili denetimden geçmemiş tesislerin atık ithalatı yapması mümkün olmayacak olup denetimlerde [AB'nin Endüstriyel Emisyonlar Direktifi \(2010/75\)](#) kapsamında atık işleme tesisleri için belirlemiş olduğu Mevcut En İyi Teknikler belgeleri başta olmak üzere mevzuatta listelenen AB mevzuatları ve uluslararası sözleşmelere uyum esas alınacaktır.

[Atık Çerçeve Direktifinin Revizyonu](#)¹² ile ise, AB içindeki atıkların kaynağında ayrı toplanması amacıyla Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (GÜS) uygulamasının tüm sektörlerde genişletilmesi amaçlanmış, bu çerçevede 2025 yılı itibarı ile AB üye ülkelerinde tekstil ve konfeksiyon atıklarının ayrı toplanmasının GÜS kapsamında gerçekleştirilmesine yönelik ortak kurallar düzenlenmiştir.

Öte yandan, [Ormansızlaşmanın Önlenmesi Tüzüğü \(EUDR\)](#)¹³ ile 30 Aralık 2026 tarihi itibarıyla, büyük oranda ormansızlaşmaya sebep olan soya, sığır eti, palm yağı, ahşap/ağaç ürünleri, kakao, kauçuk, kahve ve bunlardan elde edilen belirli ürünleri üretimde girdi olarak kullanan çikolata, mobilya,

⁹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401781

¹⁰ https://environment.ec.europa.eu/document/download/5f7ff5e2-ebe9-4bd4-a139-db881bd6398f_en?filename=FAQ-UPDATE-4th-Iteration_clean.pdf

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1157>

¹² https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-targeted-revision-waste-framework-directive_en

¹³ [EUR-Lex - 02023R1115-20251226 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02023R1115-20251226-EN-EUR-Lex)

lastik, deri gibi ürünlerin AB pazarına girişinde ormansızlaşmaya/orman bozulumuna yol açmadığı ve insan ve işçi haklarına uygun üretildiğine yönelik özen yükümlülüğü beyanı zorunlu hale getirilmiştir.

29 Ocak 2025 tarihinde yayımlanan [Rekabetçilik Pusulası](#)¹⁴ ile iklim değişikliği ile mücadele sürecinde AB'nin rekabetçiliğini artıracak adımlar atılması, innovasyonun kolaylaştırılması, yatırım ortamının iyileştirilmesi, AB mevzuatlarının basitleştirilmesi amaçlanmıştır. 26 Şubat 2025 tarihinde açıklanan Temiz Sanayi Planı ile enerji maliyetlerinin düşürülmesi, yeni finansman kaynağı oluşturulması, ham madde tedarik güvenliğinin sağlanması, uluslararası işbirliklerinin artırılması, kamu alımlarında sürdürülebilir ürünlere talebin artırılmasına yönelik tedbirler belirlenmiştir. Bu doğrultuda, otomotiv sektörü eylem planı ile demir-çelik ve metaller eylem planları yayımlanmıştır.

Söz konusu politikalar arasında, otomotiv sektörünü kapsayan yeni sanayi, kamu alımları ve teşvik politikalarında **“AB önceliği”**, **“Made in EU”** gibi kriterler ile yerel ürünlere ayrıcalık tanınması, hurda demir-çelik ve alüminyum ihracatına kısıtlama getirilmesi gibi politikalar ülkemizce yakından takip edilmektedir.

“Made in EU” yaklaşımının kapsamını ve kriterlerini ortaya koyması beklenen [Sanayi Hızlandırma Yasası](#) taslağı 4 Mart 2026 tarihinde yayımlanmıştır. Son açıklanan taslakta AB tarafından öncelikli sektörlerde kamu alımları ve kamu destek politikalarında düşük karbonlu ve/veya “AB menşeli” olma şartı getirilmiş olup anılan taslakta Gümrük Birliği'nin “Birlik ile eşdeğer menşe” şartını karşılayabilmesine imkan veren hukuki zemine yer verilmiştir. Bu kapsamda ülkemiz pozisyonunun korunmasına ve güçlendirilmesine yönelik AB ile teknik ve üst düzey temaslar sürdürülecektir.

**AB Yeşil Mutabakatı kapsamındaki güncel gelişmeler ve AB Kurumlarınca yayımlanan bilgi/belgeler hakkında özet bilgiye erişmek için Bakanlığımız web sitesindeki [“Yeşil Mutabakat”](#) bölümünü¹⁵ takip ediniz.

Çekya dış ticaret rejimi hakkında detay bilgilere aşağıdaki internet adreslerinden ulaşabilmektedir.

İhracat Rejimi (http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11001_en.htm)

İthalat Rejimi (http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11002_en.htm)

Gümrük Rejimi (http://europa.eu/legislation_summaries/customs/l11003_en.htm)

Gümrük Vergileri

GTIP koduna ve menşe ülkesi ile gümrük vergisi sorgusu için aşağıdaki web sitesine erişilebilmektedir. (http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

¹⁴ https://commission.europa.eu/document/download/10017eb1-4722-4333-add2-e0ed18105a34_en

¹⁵ <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat>

Türkiye-AB Gümrük Birliği

Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği kapsamındaki ürünler için gümrük vergisi veya herhangi bir miktar kısıtlaması bulunmamaktadır. Gümrük Birliği 31 Aralık 1995 tarihinden beri yürürlükte olup, temeli 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve 1970'de imzalanan Ek Protokol'e dayanmaktadır.

Gümrük Birliği, sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini (sanayi payı itibarı ile) kapsamaktadır. Gümrük Birliği sınırlarında üretilen ve elde edilen mallar ya da Gümrük Birliği'nde serbest dolaşıma sunulan mallar bu gümrük statüsünün kanıtı olan A.TR Belgesi eşliğinde Gümrük Birliği topraklarında herhangi bir yerde serbestçe dolaşma hakkına sahiptir.

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin Gümrük Birliği'nin son aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı ve 22 Aralık 1995 tarihli kararı:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:21996D0213%2801%29&rid=2>)

- AT-Türkiye Gümrük İşbirliği Komitesi'nin 1/2006 sayılı ve 26 Eylül 2006 tarihli AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 1/95 sayılı kararının uygulamasına ilişkin ayrıntıları düzenleyen karar

(<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:265:0018:0038:en:PDF>)

Gümrük Birliği, Amsterdam Anlaşması EK 1'de belirtilen tarım ürünleri ile Avrupa Kömür ve Çelik Anlaşması'nın kapsadığı kömür ve çelik ürünlerini kapsamamaktadır. Bu ürünler aşağıdaki yasal dayanaklar çerçevesinde tavizli bir rejimden yararlanabildikleri zaman bir menşe ispat belgesi ibraz edilmesi gerekmektedir (Movement Certificate-Dolaşım Belgesi-EUR.1 ve fatura beyanı).

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 25 Şubat 1998 tarihli ve 1/98 sayılı kararı ile tarım ürünleri ticaret rejimi hakkında 3 no.lu Protokol:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:1998:086:TOC>)

- Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki anlaşma uyarında Anlaşmanın 1. Protokolünü değiştiren 8 Temmuz 1991 tarihli Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Anlaşma kapsamındaki ürünlerin ticaretiyle ilgili düzenlenen Ortak Komite'nin 2/99 sayılı kararı:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=uriserv:OJ.L .2009.143.01.0001.01.ENG>)

Gümrük Kontrolleri

AB Gümrük İşlemleri Başığı

- İthalat Kontrol Sistemi 2 (ICS2) Sürüm 3

ICS2 sistemi, ekonomik operatörlerin AB'ye doğrudan veya AB'den transit şekilde üçüncü ülkelere gerçekleştirilecek sevkiyatlarına ilişkin bilgi ve verilerin yükleme öncesi kargo bilgisi (PLACI) ve varış öncesi giriş özet beyanları (ENS) aracılığıyla AB Gümrük İdareleri'ne sunulmasını gerekli kılan bir elektronik gümrük sistemidir.

Sistem ile kargo ve taşımaya ilişkin risk analizinin gerçekleştirilip güvenliğe ilişkin tehditlerin önlenmesi, uluslararası gümrük işlemlerinin kolaylaşması ve ekonomik operatörler ve AB Gümrük İdareleri arasındaki bilgi alışverişinin basitleşmesi amaçlanmaktadır.

Sistemden pek çok ticari aktör etkilenecek olup AB sınırları içinde ve dışında posta operatörleri, ekspres kargo taşımacılığı, havayolu kargo taşımacılığı, denizyolu, demiryolu ve karayolu taşımacılığı, AB sınırları dahilinde belirli son alıcılar, lojistik firmaları bu aktörler arasında yer almaktadır. Bu yönüyle, doğrudan AB'ye veya AB'den transit olarak başka bir ülkeye eşya gönderen Birlik dışındaki, Türkiye dahil, tüm ihracatçılar sistemden etkilenecektir.

Sistem kapsamında, AB'nin ihtiyaç duyduğu verilerin girilmemesi halinde, taşımaya ilişkin işlemler AB sınırında durdurulup eşyanın gümrük işlemleri yapılmayacak, yetersiz beyanlar reddedilecek ya da ticaret akışını sekteye uğratabilecek tedbirler söz konusu olabilecektir.

Sistem, sevkiyat kapsam ve şekline göre üç sürüm halinde uygulanmaktadır. Havayolu kargo taşımacılığı ön yükleme ve havayolu posta taşımacılığı ön yükleme için Sürüm 1, 15 Mart 2021 tarihi itibarıyla; havayolu genel kargo taşımacılığı ile havayolu taşımacılığı ve posta taşımacılığı için Sürüm 2 ise, 1 Mart 2023 tarihi itibarıyla; deniz yolu, karayolu ve demiryolu taşımacılıklarını kapsayan Sürüm 3 ise 1 Nisan 2025 tarihi itibarıyla uygulanmaktadır. Böylece, sistemin operasyonel süreci tüm taşımacılık modları için AB gümrüklerinde devreye alınmıştır.

Avrupa Komisyonu tarafından sistem sürümlerine ilişkin Türkçe broşürler yayımlanmaktadır. Buna ilâve olarak, sistemin tanıtımının yapıp kullanımına ilişkin bilgilerin sunulduğu eğitim videolarına Bakanlığımız girişimleriyle Türkçe dil seçeneği de eklenmiş olup, ilgili videolara (https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/customs-security/import-control-system-2_en#elearning-courses) adresinden erişim sağlanabilmektedir.

ICS2 sistemi kapsamındaki uygulamaya ilişkin diğer tüm bilgilere ve ekonomik operatörlere yönelik yayımlanan belgelere AB'nin [Import Control System 2 \(ICS2\) - European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/customs/ics2/) adresindeki bağlantısından erişilebilmektedir.

- Pan-Avrupa-Akdeniz (PEM) Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyona İlişkin Güncel Durum

PEM Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyonu revize eden yeni PEM Konvansiyonu ülkemizde 19 Aralık 2025 tarihinde onaylanmış ve revize Konvansiyonun uygulama hükümlerine ilişkin "Pan-Avrupa-Akdeniz Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyon Ortak Komitesinin 1/2023 Sayılı Kararı Kapsamı Tercihli Menşe Kuralları Hakkında Yönetmelik" 20 Aralık 2025 tarihli ve 33113 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

PEM bölgesinde yer alan ülkeler arasındaki tercihli ticarete kullanılan çapraz menşe kümülasyonu sayesinde, taraf ülkeler ithal edilen girdileri üretim süreçlerinde kendi ülkeleri menşeli ürünler olarak kullanılabilir ve bu sayede nihai ürün kolay bir şekilde ihracatçı ülke menşei kazanabilmektedir.

Bölge ülkeleriyle olan 16 tercihli düzenlemeden 14'ü için (AB Tarım, AKÇT, EFTA, Faroe Adaları, Filistin, Fas, Mısır, Sırbistan, Bosna-Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya, Karadağ, Gürcistan, Moldova) revize menşe kuralları uygulamaya alınmış ve eski kural setine dayanan Tunus ve Arnavutluk STA'larımızın da revize kurallara geçişinin sağlanması için çalışmalar devam etmektedir.

1 Ocak 2026 tarihi itibarıyla ülkemiz ile PEM'e taraf ülkeler arasında uygulanan çapraz kümülasyon olanaklarına ilişkin güncel durum ve PEM kümülasyon olanaklarına ilişkin güncel gelişmeler

Bakanlığımız internet sitesinin Duyurular (<https://ticaret.gov.tr/duyurular>) bölümünde ve (<https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/avrupa-birliqi/pan-avrupa-akdeniz-tercihli-mense-kurallari>) sayfasında düzenli olarak yayımlanmaktadır.

Öte yandan, 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın kabulü ve 31 Aralık 1995 tarihinde Gümrük Birliği'nin yürürlüğe konulmasıyla, Türkiye ile AB arasında sanayi ürünleri ticaretinde gümrük vergileri sıfırlanmış ve Türkiye üçüncü ülkelere karşı Ortak Gümrük Tarifesi uygulamaya başlamıştır. Türkiye-AB Gümrük Birliği, sadece sanayi ürünlerini ve işlenmiş tarım ürünlerini kapsamakta, geleneksel tarım ürünleri ise kapsam dışı bulunmaktadır. İşlenmiş tarım ürünlerinde gümrük vergileri tespit edilirken, tarım payı ile sanayi payı ayrılmakta ve sadece sanayi payı vergi muafiyetine tabi tutulmaktadır.

Rekabet

AB'nin Rekabeti Bozucu Yabancı Sübvansiyonlar Tüzüğü

Avrupa Komisyonunun Rekabeti Bozucu Yabancı Sübvansiyonlar Tüzüğü 23 Aralık 2022 tarihinde L 330 sayılı AB Resmi Gazetesinde EU 2022/2560 sayısıyla yayınlanmış olup, anılan Tüzük kapsamında, Avrupa Komisyonu'na üçüncü ülkeler tarafından verilen ve AB pazarında rekabeti bozan sübvansiyonlara karşı soruşturma yürütme ve gerekli durumlarda önlem alma yetkisi verilmektedir. Böylelikle, AB'nin katı rekabet kurallarına tabi AB'de yerleşik firmalar ile üçüncü ülke firmaları arasında eşit rekabet şartlarının sağlanmasının hedeflendiği açıklanmıştır.

Tüzük ile birlikte üçüncü ülkenin, doğrudan veya dolaylı olarak iç pazarda faaliyette bulunan bir veya daha fazla yüklenici veya sektöre fayda sağlayan mali katkı yabancı sübvansiyon olarak değerlendirileceği ifade edilmiştir.

Tüzük kapsamında, yüklenicilerin eşik değerlerin üzerinde kalan tüm satın alma ve birleşmeleri ile kamu alımlarına katılımlarının Komisyona ön bildirimini yapılması gerekmekte olup, ayrıca Komisyonun eşik değerler altında kalsalar dahi, piyasayı bozucu yabancı sübvansiyon şüphesi bulunan tüm piyasa hareketlerini soruşturma yetkisi bulunmaktadır. Tüzüğe (<https://eur-lex.europa.eu/eli/req/2022/2560/oj>) bağlantısından erişilebilmektedir.

Söz konusu Tüzük, 12 Temmuz 2023 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlamış olup, 12 Ekim 2023 itibarıyla şirketlerin, yabancı mali katkıları içeren ve ilgili bildirim eşiklerini aşan şirket birleşmeleri ve kamu alımları hakkında bildirimde bulunmaları gerekmektedir.

Tüzük kapsamında Komisyonun soruşturması, üçüncü ülke tarafından sağlanan mali katkının iç pazarı bozan bir yabancı sübvansiyon niteliğinde olup olmadığı değerlendirildiği bir ön inceleme aşaması ile başlamaktadır. Komisyonun bu değerlendirmeye ulaşması halinde, yabancı sübvansiyon alan teşebbüse yönelik derinlemesine soruşturma başlatması mümkündür. Halihazırda, Komisyonun hem resen hem de bildirim yükümlülükleri çerçevesinde başlattığı çeşitli soruşturmalar bulunmaktadır.

Tüzük ile ilgili olarak 12 Temmuz 2023 tarihli AB Resmi Gazetesinde (EU) 2023/1441 sayılı Uygulama Tüzüğü yayınlanmıştır. Söz konusu Tüzükte birleşmelere ilişkin bildirimlerin ve kamu alımları prosedürlerinde yabancı mali katkı bildirimlerinin şekil, içerik ve usulü, Tüzüğe göre yapılması

gereken sözlü açıklamaların usulüne ilişkin detaylar, ifşa, dosyalara ve gizli bilgilere erişim hakkındaki detaylı kurallar, şeffaflık gereklilikleri ve zaman kısıtlarının hesaplanması ve Tüzük kapsamındaki taahhütlere ilişkin zaman kısıtlarının detayları belirlenmiştir.

Uygulama Tüzüğüne [Implementing regulation - 2023/1441 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1441/oj) adresinden ulaşılabilir.

İç Vergiler ve Oranları

Doğrudan uygulanan vergiler

* Kurumlar vergisi %21

* **Gelir vergisi** %15-Çekya’da gerçek kişilerin gelirleri artan oranlı vergilendirmeye tabi olup, yıllık brüt gelirin, ortalama ücretin 36 katı olarak belirlenen eşiği aşan kısmı için %23 oranında gelir vergisi uygulanmaktadır.

* **Emlak Vergisi**-Taşınmaz maliki tarafından yıllık olarak ödenir. Genel bir kural olarak vergi bahse konu alanın metrekaresi üzerinden hesaplanır. Vergi oranı lokasyona, yüzölçümüne, binanın veya arazinin kullanımına bağlı olarak belirlenir.

* **Motorlu Taşıtlar Vergisi**-Çekya’da motorlu taşıt vergisi, esas itibarıyla ticari amaçla kullanılan ve azami yüklü ağırlığı 12 ton ve üzeri olan ağır araçlar için uygulanmakta olup, bireysel kullanım amaçlı araçlar genel olarak bu verginin kapsamı dışında bırakılmıştır. Vergi, aracın teknik özelliklerine bağlı olarak yıllık bazda hesaplanmaktadır.

* **Özel vergi** %15-Sadece bazı yatırım fonlarından talep edilen bir vergidir.

Dolaylı uygulanan vergiler

* **Katma Değer Vergisi**-Çek Katma Değer Vergisi Kanunu, 2006/112 sayılı AB Direktifinin genel prensiplerine bağlıdır. 1 Ocak 2024 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 349/2023 sayılı yasa ile birlikte, kamu bütçesinin konsolidasyonu ile ilgili bazı yasal düzenlemelerde vergi oranlarında değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda, temel vergi oranı olan %21 sabit kalırken, %10 indirimli vergi oranı kaldırılmış ve %15 olan ilk indirimli oran yerine %12'lik indirimli oran getirilmiştir. Bu değişiklik gıda ve alkolsüz içecek kalemlerini etkilemiştir.

KDV beyan ve ödemeleri ayda bir veya üç ayda bir yapılabilir.

KDV mükellefi olan şirketlerin, ithal edilen mallar için hesaplanan KDV tutarını, malların serbest dolaşıma girdiği tarihi izleyen vergilendirme dönemine ilişkin beyannamede, takip eden ayın 25'ine kadar beyan etmeleri gerekmektedir. KDV mükellefi olmayan işletmeler ise ithalat sırasında KDV'yi ödemekle yükümlüdür.

İthal edilen ürünlerin kişisel eşya kapsamında değerlendirilmesi halinde, belirli şartlar altında KDV muafiyeti uygulanabilmektedir. Ayrıca, belirli ürünler ve özel prosedürler çerçevesinde, ithalat sırasında doğan KDV'nin ödenmesi, ürünün satış aşamasına kadar ertelenebilmektedir.

2025 yılı itibarıyla Çekya’da küçük işletmeler için KDV kayıt eşiği yıllık 2 milyon CZK olarak belirlenmiştir. Bu sınırın aşılması halinde KDV mükellefiyeti, kural olarak izleyen takvim yılının başında başlamaktadır. Ancak, ciro tutarının 2.536.500 CZK (104.000 EUR) eşiğini aşması durumunda, KDV mükellefiyeti bu eşiğin aşıldığı günü izleyen gün itibarıyla başlamaktadır. (Kaynak:<https://financnisprava.gov.cz/cs/financni-sprava/novinky/novinky-2025/informace-ke-zmenam-v-platcovstvi-dph-2025>).

* **Özel Tüketim Vergisi**-Özel tüketim vergisi; tütün ve nikotin ürünleri, alkollü içkiler ile enerji ürünleri gibi belirli mal gruplarına uygulanmaktadır. Vergilendirme sistemi Avrupa Birliği mevzuatı ile uyumlu olup, ürün bazında farklı yöntemlerle hesaplanmaktadır.

2026 yılı itibarıyla yürürlüğe giren düzenlemeler kapsamında, özellikle tütün ve nikotin ürünlerine yönelik vergi artışları sürdürülmektedir. Bu çerçevede, geleneksel tütün ürünlerinde (sigara, puro ve kıyılmış tütün) 2025-2027 döneminde yıllık yaklaşık %5 oranında artış öngörülmüşken; ısıtılmış tütün ürünlerinde daha yüksek oranlı (yaklaşık %15) artış uygulanmaktadır.

Alternatif nikotin ürünleri (e-sigara likitleri, nikotin poşetleri vb.) 2024 yılından itibaren vergilendirme kapsamına alınmış olup, 2026 yılı itibarıyla bu ürünlerde daha yüksek oranlı (yaklaşık %50 seviyesinde) artışlar söz konusudur. Bu ürünlerde vergilendirme genellikle birim bazında (mililitre veya gram başına) yapılmaktadır.

Alkollü içkilerde ise 2024–2026 döneminde kademeli vergi artışları uygulanmış olup, 2026 yılında artış oranı yaklaşık %5 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık, bira ve şarap gibi bazı ürün gruplarında temel vergi oranları korunmuştur.

Enerji ürünlerinde (benzin ve motorin) özel tüketim vergisi, litre başına sabit tutarlar üzerinden hesaplanmaktadır. 2026 yılı itibarıyla bu kalemlerde önemli bir değişiklik yapılmamış olup, benzin için yaklaşık 12,84 CZK/litre, motorin için ise yaklaşık 9,95 CZK/litre seviyeleri

Vergiden Muafiyet

Çekya’da kayıtlı olan ve önceki 12 takvim ayına ait cirosu 2 milyon CZK’nın altında olan şirketlerin KDV muafiyeti bulunmaktadır.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Çekya’ya yapılan ihracatta, ürün güvenliği ve kalite açısından zorunlu belgelendirme gerektiren ürünlerde AB teknik düzenlemelerine uyum şartı bulunmaktadır. AB’nin “Yeni Yaklaşım” mevzuatı kapsamına giren ürünlerde CE işareti aranmakta olup, uygunluk değerlendirme süreçleri ürünün niteliğine bağlı olarak üretici tarafından veya ilgili durumlarda ‘Onaylanmış Kuruluşlar’ Notified Bodies tarafından verilmektedir.

Süt ve süt ürünlerinin Türkiye’den ithalatında, AB mevzuatı çerçevesinde yalnızca onaylı işletmelerden/tesislerden ithalata izin verilmektedir. Bu kapsamda, ihracatçı firmaların AB

tarafından onaylanmış tesisler listesinde yer alması, Çek makamlarınca verilen onay belgesini temin etmeleri gerekmektedir.

Canlı hayvan ve et ürünleri ithalatı ise AB'nin veterinerlik ve sağlık düzenlemelerine tabi olup, AB Komisyonu kararları gereğince Çekya Türkiye'den canlı hayvan ve et ithalatına izin vermemektedir.

Diğer taraftan, petrol, doğal gaz, piroteknik ürünler (havai fişek vb.), sportif silahlar, patlayıcılar, askeri ekipman gibi ürün gruplarında ithalat lisansı aranmaktadır. Söz konusu lisans Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından düzenlenmektedir.

İhracatçılarımızın, ürün özelinde talep edilen teknik gerekliliklerle ilgili olarak (<https://www.celnisprava.cz/en/applications/Pages/taric-cz.aspx>) adresine ücretsiz kayıt olarak GTİP sorgulaması ile bilgi edinmesi önerilmektedir.

Avrupa Birliği'nin Ürünlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için AB'nin tüzük, direktif vb. olarak adlandırılan (EURLEX internet sayfasından ulaşılabilen) teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, tüm ürünler için temel kuralları belirleyen yatay mevzuatın yanı sıra, ürünlere ilişkin teknik düzenlemelerden (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) oluşmaktadır. Bunun haricinde, AB içinde ortak bir düzenlemeye tabi olmayan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) ürünlere ilişkin üye ülkeler kendi düzenlemelerini yapmakta serbesttir.

Ülkemiz, Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürünlere dair teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE İşareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanımaya dair kurallarını ve ürünlere ilişkin (sektörel) mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ülkemiz, AB'nin ürünlere ilişkin mevzuatındaki güncellemeleri de takip ederek bilahare ulusal mevzuatına yansıtmaktadır.

Ülkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO-<https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/home>) yayınlanmaktadır.

Sonuç olarak, ortak bir AB mevzuatı bulunan ürünler yönünden ulusal mevzuatımızı uyumlaştırdığımız ölçüde veya düzenlenmemiş alanda yer alan ürünler yönünden Türk ürünlerinin AB'de ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleye tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürünlere eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyini sağlamaktadır. Ülkemizce uyum sağlanan AB mevzuatı ve ilgili yetkili kuruluşların irtibat bilgileri "Türkiye Ürün Kuralları Veri Tabanı"nda yer almaktadır; anılan Veri Tabanına <https://urunkurallari.ticaret.gov.tr/> adresinden erişim sağlayabilirsiniz.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı bilgi edinmek için (abteknik@ticaret.gov.tr) adresinden irtibata geçilebilmektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği'nce hazırlanan ve ürün kurallarının uygulanmasına ilişkin bilgiler içeren güncel Mavi Rehber, Bakanlığımız tarafından Türkçeye çevrilerek üreticilerimizin, ilgili Bakanlıklarımızın, sivil toplum kuruluşlarımızın ve ilgili tüm paydaşların hizmetine sunulmuştur.

Mavi Rehber'e aşağıda yer alan adres üzerinden erişilebilmektedir:

(<https://ticaret.gov.tr/data/5dc55af713b87654fc017421/MAV%C4%B0%20REHBER%202022,..pdf>)

AB ve Ürün Standartları

Bazı ürünler menşesine bakılmaksızın Avrupa Birliği'nin getirdiği zorunluluklar sebebiyle birtakım mevzuatla sınırlandırılmıştır. Diğer taraftan, bütün Birlik ülkeleri için özellikle adil rekabeti destekleyici çeşitli garanti sistemleri bulunmaktadır. ISO 9000 serisi kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. Çevre üzerine ISO 14000 serisi ve iş sağlığı ve güvenliği amacıyla ISO 45001 sistemi önem kazanmıştır. GLOBALGAP (eski adıyla EUREPGAP) sertifikasının alınması zorunlu olmamakla birlikte ürün satın almada tercih nedenidir.

AB kuralları gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB pazarına girebilmesi için AB teknik mevzuatına uyumlu olması gerekmektedir. CE işareti bu kapsamdaki uygulamalardan biridir. Birçok sanayi ürününde CE işareti (https://ec.europa.eu/growth/single-market/ce-marking_en) bulunması zorunludur. Ürünlerin, CE işaretli olarak piyasaya sunulmasından imalatçı sorumludur. Ancak, eğer imalatçı ya da imalatçının yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Diğer bir anlatımla, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB mevzuatına uygunluğunu temin etmek zorundadır.

Ürünlerin piyasaya arz edilmesine ilişkin akreditasyon ve piyasa gözetimi ve denetimi işlemleri AB'nin 765/2008/EC sayılı Tüzüğü ile 2019/1020/EU sayılı Tüzüğü'ne göre yürütölmektedir. Anılan mevzuat, AB gümrüklerinde kontrolleri, CE işareti ve akreditasyonunun yanı sıra üye devletlerde piyasa gözetimi ve denetimine yönelik hükümler ihtiva etmekte olup, üye ülkeler tarafından işbirliği içinde uygulanmaktadır.

AB genelinde gıda ile ilgili genel prensiplerin ve temel düzenlemelerin çerçevesini belirleyen 178/2002/EC sayılı Tüzük doğrultusunda Genel Gıda Yasası uygulanmaktadır. 2002 tarihli düzenlemeyle, aynı zamanda, AB Gıda Güvenliği Otoritesi kurularak gıda güvenliği konusunda uygulanması zorunlu prosedürler belirlenmiştir. Genel Gıda Yasası, gıdaların izlenebilirliği konusunda da hükümler içermektedir ve düzenlediği ana başlıklar Ocak 2005 tarihinde uygulamaya girmiştir.

AB genelinde tarım ürünlerinin piyasaya arzına ilişkin ortak kuralları 1308/2013/EU ve 1379/2013/EU sayılı Tüzükler belirlemektedir.

Üçüncü ülkelerden ithal edilen taze meyve ve sebzelerin sevkiyatının AB pazarlama standartları ve diğer eşdeğer standartlara uygun olması gerekmektedir. Bu yönde, 2023/2429 sayılı Tüzük taze meyve ve sebze ithalatı ile ilgili genel ve spesifik pazarlama standartlarını belirlemektedir.

Uygunluk Değerlendirme

AB ve Uygunluk Değerlendirme

Standartlara uygunluk değerlendirme adımı AB mevzuatına uygunluğun sağlanması zorunlu bir adımdır. Burada amaç üretimin her aşamasında gerekli koşullara uyumun sağlanması ve nihai ürünün kabulünün kolaylaştırılmasıdır.

AB ürün mevzuatı üreticilere ürünlerinin kullanımı sırasında oluşabilecek risk düzeyine göre uygunluk değerlendirme aşamasında bir miktar seçme hakkı sunmaktadır. Bu seçenekler öz sertifikasyon, tip inceleme ve ürün kalite kontrol sistemi, tam kalite güvencesi olabilmektedir.

AB üyesi ülkelerin uygunluk değerlendirme kuruluşları listesi AB Komisyonu web sitesinde yer almaktadır (NANDO-<https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/home>).

Nihai ürünün pazara girişini kolaylaştırmayı sağlayan bazı zorunlu olmayan değerlendirme programları da bulunmaktadır. Bunlar hakkında bilgi CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi), CENELEC-Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi ([CEN-CENELEC - CEN-CENELEC](#)) ve ETSI-Avrupa Telekomünikasyon Standartları Kurumu'ndan (<https://www.etsi.org/>) temin edilebilir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Çek mevzuatına göre, ürününü piyasaya süren bir üretici, geçerli yasal düzenlemenin temel gerekliliklerine uygun bir risk ve uygunluk değerlendirmesi gerçekleştirmiş, bir uygunluk beyanı yayınlamış, işaretleme gerekliliklerini yerine getirmiş (CE işareti, üreticinin adı, adresi, vb.) ve teknik dokümantasyonu hazırlamış olmalıdır.

Belgelendirme yükümlülüğü, bu çerçevede piyasaya arzın temel şartlarından biri olarak kurgulanmıştır.

Üretici tarafından hazırlanan teknik belgeler:

- Ürünün tasarımı, üretimi ve işletimi hakkında bilgi sağlamalı,
- Ürün piyasaya sürüldüğünde mevcut olmalı,
- Ürünün piyasaya arz edildiği günden itibaren 10 yıl süreyle muhafaza edilmeli (= imalatçının veya yetkili temsilcisinin yükümlülüğü),
- Bazı durumlarda ilgili yönetmeliğe göre söz konusu ürünün onaylanmış kuruluşu tarafından kabul edilebilir bir dilde yapılmalı,
- Ürüne özgü yönetmelikte belirtilen (ürünün tanımı, kullanım amacı, ürün tasarımı, ürünün tüm versiyonları, ürünün çalışması, ürünün temel gerekliliklere uygunluğunun kanıtı, ISO ve benzeri) standartlara uyumu göstermeli,
- İmalatçının, ürünün amaçlanan kullanımına ilişkin analiz ve risk değerlendirmesini ortaya koyabilmelidir.

Çekya'nın AB üyesi olması nedeniyle, belgelendirme sisteminde de AB mevzuatı esas alınmaktadır. Bu çerçevede, AB'nin yeni yaklaşım mevzuatı kapsamına giren ürünlerin Çek pazarına girişinde CE ve/veya ürünün AB mevzuatına uygunluğunu ortaya koyan belgelendirme ve işaretler aranmaktadır. Belgelerin onaylanmış kuruluşlarca düzenlenmesi esastır. Ürüne CE işareti iliştiren bir üretici, piyasaya sürdüğü ürünün ilgili tüm düzenlemelere uygunluğunun yanı sıra aşağıdakiler hususlarda tüm yasal sorumluluğu üstlenmiş olur:

- Ürün güvenliği,
- İdari gerekliliklerin yerine getirilmesi (AB uygunluk beyanı),
- Uygun şekilde seçilmiş bir uygunluk değerlendirme prosedürünün başarıyla tamamlanması,

- Denetim makamları ve son tüketiciler için gerekli bilgilerin sağlanması (talimatlar, kullanım talimatları).

Avrupa Birliği mevzuatı kapsamında; gıda, motorlu taşıtlar, kimyasallar, kozmetik ürünler, deterjanlar ve ilaçlar gibi belirli ürün grupları için, ürün bazında düzenlenen özel direktif ve tüzüklerde yer alan teknik gerekliliklere uyumun belgelendirilmesi gerekmektedir.

Deniz ekipmanı, taşınabilir basınçlı ekipman ve aerosol kaplar için CE işareti yerine sırasıyla dümen (wheel mark) uygunluk işareti, π (pi) gösterimi ve ters epsilon (ϵ) işareti kullanılmaktadır.

CE işaretine ilaveten, patlama riski taşıyan ortamlarda kullanılması amaçlanan ekipman ve koruyucu sistemlerde “patlamaya karşı kontrol işareti”, gürültü emisyonlarını direktifi çerçevesindeki ürünlerde “garantili akustik güç seviyesi”, otomatik olmayan terazilerde “M işareti” iliştilmesi gerekmektedir.

Onaylanmış kuruluşların listesi (<https://www.unmz.cz/en/testing/notified-bodies/>) adresindedir.

Çekya’da ürün güvenliğinin tespiti amacıyla Çek Gümrük İdaresince gerekli görüldüğü durumlarda aşağıdaki kurum ve kuruluşlar tarafından test ve muayeneler yapılmaktadır:

1. Devlet Tarım ve Gıda Denetleme Kurumu
2. Devlet Bitki Sağlığı İdaresi
3. Devlet Veteriner Kurumu
4. Devlet İlaç Denetimi Enstitüsü
5. Çek Ticaret Denetleme Kurumu

Gümrük bölgesinde gerçekleştirilen fiziki kontroller, Avrupa Birliği dışı ülkelerden ithal edilen ürünlerin önemli bir kısmına uygulanmaktadır. Özellikle kozmetik ve kimyasal ürünler, gıda, tekstil ürünleri ile et ve et ürünleri riskli ürün grupları arasında değerlendirilmekte olup, bu ürünler daha sıkı denetime tabi tutulmaktadır.

İlaç ve bazı kimyasal ürünlerde sevk öncesi inceleme yapılmakta; ithalat izni ise Çekya Sağlık Bakanlığı onayına bağlı olarak verilmektedir.

Ayrıca, bazı ürünlerde piyasaya arz sonrasında, ürün içeriğinde insan sağlığını tehdit edebilecek bir unsurun tespit edilmesi gibi durumlarda, ilgili yetkili kurumlar tarafından piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetleri gerçekleştirilebilmektedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Çekya’da ambalaj etiketleme ve işaretleme uygulamaları, ilgili Avrupa Birliği ve ulusal mevzuat çerçevesinde düzenlenmiş olup, ambalajın malzemesi ile geri kazanımına ilişkin bilgilerin tüketicilere sunulmasına yönelik çeşitli yükümlülükler öngörülmektedir.

Ambalaj üreticileri ile ithalatçı ve ihracatçılar, üretici sorumluluğu sistemi kapsamında yetkili makamlara veya yetkilendirilmiş kuruluşlara sundukları yıllık raporlarda; piyasaya arz edilen,

ithal edilen veya ihraç edilen ambalaj malzemelerinin miktarını ve türlerini bildirmekle yükümlüdür.

Zorunlu olmamakla birlikte, Çek pazarına ürün sunan bazı gıda firmalarının, ürünlerin beslenme kalitesine dayalı bir sınıflandırma sistemi olan Nutri-Score etiketini ambalajlarında kullanmaya başladıkları gözlemlenmektedir.

Vejetaryen veya hayvansal ürün muadili bitkisel ürünlerin etiketlerinde, hayvansal ürünleri çağrıştıran ifadeler yerine, ürünün içeriğini ve hammaddesini açıkça yansıtan isimlendirme, görsel ve etiketleme unsurlarının tercih edilmesi gerekmektedir.

Benzer şekilde, ambalajlı ürünleri piyasaya arz eden firmalar, ilgili mevzuat kapsamında ambalajın kullanımı ve atık yönetimi (geri alma, toplama, geri kazanım, geri dönüşüm ve bertaraf) süreçlerine ilişkin tüketicileri bilgilendirmekle yükümlüdür.

Bu alandaki düzenlemeler, 477/2001 sayılı “Ambalaj Yasası ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Hakkında Kanun” kapsamında yürütülmektedir.

Bu alandaki düzenlemeler, 477/2001 sayılı “Ambalaj Yasası ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Hakkında Kanun” kapsamında yürütülmektedir. Bahse konu Kanunun detaylarına aşağıdaki linkten ulaşılabilmektedir: (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-477?text=477%2F2001>)

AB ve Ambalaj, Paketleme, Etiketleme

Tüketicinin korunması göz önünde tutularak, AB içerisinde sadece AB etiketleme mevzuatına uyan ürünlerin pazarlanmasına izin verilmektedir. AB etiketleme mevzuatı, gıda, ev gereçleri, ayakkabı, tekstil vb. sektörler için zorunlu etiketleme standartları koymaktadır.

Paketleme ve ambalajlama, tüketici sağlığı ve çevrenin korunması amacıyla, AB tarafından belirlenen kurallara uygun yapılmak zorundadır. Paketleme ve ambalajlamaya ilişkin temel AB mevzuatı şunlardır:

- Tüzük 2025/40/EC; Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü, AB pazarına arz edilen tüm ürünlerin ambalajlarına dair eko-tasarım kuralları,
- Tüzük 1272/2008/EC (CLP); madde ve karışımların sınıflandırması, etiketlenmesi ve ambalajlanması hakkında kurallar,
- Tüzük 2022/1616/EC; gıda ile temas eden geri dönüştürülmüş plastik materyallerin pazara giriş koşulları ve geri dönüşüm teknolojilerine ilişkin kurallar,
- Direktif 94/62/EC (OJ L-365 31/12/1994); paketleme ve paket artıklarına dair genel kurallar. (Ambalajlama ile ilgili AB'nin 94/62/EC sayılı Direktifini **kademeli** olarak yürürlükten kaldıran 2025/40 sayılı Tüzük 22 Ocak 2025 tarihli AB Resmi Gazetesinde yayımlanmış olup, 11 Şubat 2025 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 94/62/EC bazı hükümleri yönünden bir süre daha uygulanacaktır.)
- Tüzük 1935/2004/EC (OJ L-338 13/11/2004); gıda maddeleriyle temas eden malzemelere dair özel kurallar.
- Tüzük 2016/2031 (OJ L 317, 23/11/2016); ağaç ve diğer bitkilerden yapılan paketlere uygulanacak bitki sağlığı kuralları.

AB içerisinde pazarlanan ambalajlar, çevrenin korunmasına yönelik konulan genel kuralların yanı sıra tüketici sağlığı için herhangi bir riski önlemek amaçlı özel hükümleri yerine getirmelidir (EU Labels: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/product-safety-and-requirements/eu-labels_en).

AB, üye ülkelerde gönüllülük esasına bağlı olarak, 66/2010/EC sayılı Tüzük ile Çevre Etiketleri (Eco-label) düzenlemesi geliştirmiştir. Çevre Etiketleri ile ilgili bilgi (https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel_en) bağlantısından edinilebilir.

Teknik Engeller

Avrupa Birliği'ne katılım tarihi olan 1 Mayıs 2004 itibarıyla Çekya'da dış ticarete ilişkin AB mevzuatı uygulanmaya başlanmıştır. Bu çerçevede, ilgili AB düzenlemelerinde öngörülen belgelere sahip olan ülkemiz menşeli ürünlere yönelik genel veya sektörel nitelikte bir tarifeye dışı engel uygulanmamaktadır.

Ayrıca, Çekya'nın ithalat rejimi kapsamında tek taraflı (münferit) kısıtlamalara başvurması söz konusu olmayıp, anti-damping ve sübvansiyona karşı telafi edici önlemler AB düzeyinde, Avrupa Komisyonu kararları doğrultusunda uygulanmaktadır.

İhracatçılarımızın, ürün bazında geçerli teknik ve ticari gereklilikler hakkında bilgi edinmek amacıyla TARIC CZ sistemine ücretsiz kayıt yaptırarak GTİP (Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu) üzerinden sorgulama yapmaları önerilmektedir.

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikengel.ticaret.gov.tr/>). Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi

olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine yelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine yelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Çekya'da patent başvurularının yapılacağı yetkili merci Çekya Sınai Mülkiyet Ofisi'dir. Yabancı başvuru sahiplerinin, başvurularını yetkili Çek patent vekilleri aracılığıyla gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Tescil edilen patentler, başvuru tarihinden itibaren 20 yıl süreyle korunmaktadır.

Faydalı model (kullanım modeli) koruması ilk etapta 5 yıl süreyle geçerli olup, bu süre belirli koşullar altında toplamda 10 yıla kadar uzatılabilmektedir. Patent ve faydalı model haklarının geçerliliğinin sürdürülebilmesi için yıllık yenileme ücretlerinin ödenmesi gerekmektedir.

Ticari markalar, Çekya'da ulusal mevzuatın yanı sıra uluslararası anlaşmalar ve Avrupa Birliği düzenlemeleri çerçevesinde korunmaktadır. Koruma talep edilen coğrafi kapsama bağlı olarak markalar ulusal düzeyde Çekya'da veya Avrupa Birliği düzeyinde European Union Intellectual Property Office nezdinde tescil edilebilmektedir.

AB ve Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

AB, fikri ve sınai mülkiyet haklarının etkin şekilde korunmasını sağlamak ve üye devletler arasında tutarlı bir uygulama tesis etmek amacıyla kapsamlı bir yasal çerçeve geliştirmiştir. 1 Haziran 2023 tarihinde yürürlüğe giren ve geliştirilmiş iş birliği kapsamında bir grup üye devleti kapsayan üniter patent sistemi ile, birden fazla AB ülkesinde patent korumasının tek ve sadeleştirilmiş bir prosedürle sağlanması mümkün hale gelmiştir.

(https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/intellectual-property/patent-protection-eu/unitary-patent-system_en)

AB ayrıca, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) ve Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) üyesi olup, Ticaretle İlgili Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS) başta olmak üzere uluslararası fikri mülkiyet düzenlemelerinin tarafıdır. AB'nin akdettiği ticaret anlaşmalarında da fikri mülkiyet haklarına ilişkin kapsamlı hükümlere yer verildiği görülmektedir.

Avrupa Birliği Fikri Sınai Mülkiyet Hakları Ofisi-EUIPO, AB markaları, tescilli topluluk tasarımları, zanaat ve sanayi ürünlerine yönelik coğrafi işaretler ile fikri mülkiyet alanında Avrupa'da ve uluslararası arenada iş birliğini yönetmekten sorumlu bir AB kuruluşudur. Ayrıca, Fikri Mülkiyet Haklarının İhlallerine İlişkin Avrupa Gözlemevi'ni (European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights) yönetmekle görevlidir. Bu kuruluş, ulusal ve bölgesel faaliyet gösteren Fikri Sınai Mülkiyet Ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmaktadır (<https://euipo.europa.eu/>).

Dağıtım Kanalları

Son yıllarda kaydedilen ekonomik gelişmeler ve artan yabancı doğrudan yatırımlar, Çekya'da ticaret ve dağıtım yapısını önemli ölçüde dönüştürmüştür. Giderek yaygınlaşan büyük ölçekli

süpermarket zincirlerinin etkisiyle, hem ithalatçılar hem de üreticiler ürünlerini doğrudan perakende zincirlerine tedarik etmeye yönelmiştir.

Bununla birlikte, büyük depolama tesislerinin ve toptan ticaret altyapısının gelişmesiyle birlikte, dağıtım sistemi giderek daha entegre, zincir mağazacılık temelli ve modern lojistik uygulamalarına dayalı bir yapıya evrilmektedir.

Küçük ölçekli işletmelerin de zamanla zincirleşme eğilimi gösterdikleri ve kendi dağıtım ağlarını oluşturmaya yöneldikleri gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, perakendecilere ve tüketim sektörüne yönelik küçük ölçekli dağıtım hizmetlerinin önemini koruduğu da dikkate alınmaktadır.

Bu çerçevede, şehir dışı bölgelerde ticaret merkezleri ile lojistik depolama tesislerinin kurulmasına yönelik eğilim giderek daha belirgin hale gelmektedir.

Çekya, Avrupa standartlarında gelişmiş bir dağıtım altyapısına sahiptir. Pazarın birçok alt segmentinde acente ve distribütörlerin etkinliği giderek artmaktadır. Teknik açıdan yeterli acenteler bulunabilmekle birlikte, pazarlama ve müşteri hizmetleri stratejileri alanında ilave desteğe ihtiyaç duyulmaktadır.

Saha satış temsilcilerinin ücretlendirilmesi sektöre ve deneyime bağlı olarak değişmekle birlikte, aylık yaklaşık 30.000 Çek kronu (yaklaşık 1.450 ABD doları) seviyesinde maaşa ek olarak, ürüne bağlı olarak %5-10 arasında değişen komisyon ile araç ve seyahat giderlerinin karşılanması yaygın uygulamalar arasında yer almaktadır.

Amerikan tarzı süpermarketler ile Avrupa tarzı hipermarketler ve alışveriş merkezlerinin sayısı hızla artmakta; geniş ürün yelpazesi, fiyat avantajları ve yoğun rekabet ortamına rağmen bakkal, eczane ve butik mağazalar gibi geleneksel perakende unsurları da varlığını sürdürmektedir.

IKEA, Tesco, JYSK, ASKO Nábytek, XXXLutz, OBI, Lidl, Hornbach ve Bauhaus gibi büyük zincir mağazaların ülke genelindeki varlığı giderek genişlemektedir.

Uluslararası toptan ve perakende ticaret şirketlerinin Çekya'ya yönelik yatırımları büyük ölçüde tamamlandığı ve perakende sektörünün "olgunlaşma" aşamasına ulaştığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, yatırımların ağırlıklı olarak birleşme ve devralmalar ile özellikle kırsal bölgelerde yeni şube açılışları şeklinde devam ettiği gözlemlenmektedir.

Bununla birlikte, gelir seviyesindeki artışa rağmen pazarın görece sınırlı büyüklüğü ile nüfus artış hızının durağan veya negatif seyretmesi, yatırım kararları açısından dikkate alınması gereken temel unsurlar arasında yer almaktadır.

Öte yandan, çevrimiçi satış kanallarının payı giderek artmakta olup, e-ticaret platformlarında sunulan ürün çeşitliliğinin fiziksel mağazalara kıyasla daha geniş olduğu görülmektedir. Alza, Allegro / Mall.cz ve Lidl-shop önde gelen e-ticaret platformları arasında yer almaktadır. Ayrıca, mobilya, elektronik ve kozmetik gibi belirli ürün gruplarına odaklanan uzmanlaşmış e-ticaret platformlarının da yaygın olduğu gözlemlenmektedir.

Marketlerin e-ticaret kanallarına özellikle pandemi döneminde yöneldiği; Zalando, Rohlik ve Košík.cz gibi yalnızca çevrimiçi hizmet sunan platformların önemli büyüme kaydettiği gözlemlenmektedir.

Son dönemde Kaufland (çevrimiçi pazaryeri modeliyle), Temu ve Trendyol gibi platformların da e-ticaret pazarında faaliyetlerini artırmaya başladığı görülmektedir.

Tüketici Tercihleri

Tüketiciler ve firmalar genel olarak yüksek derecede fiyat duyarlılığına sahiptir. Çek tüketicilerinde marka bilincinin ürün gruplarına göre farklılık gösterdiği; cep telefonları ve ev elektroniği gibi kategorilerde daha belirgin olduğu, diğer bazı ürün gruplarında ise görece sınırlı kaldığı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, son yıllarda refah seviyesindeki artışa paralel olarak özellikle kozmetik ve giyim sektörlerinde marka tercihleri daha belirgin hale gelmektedir.

Kredi kartı kullanımının yaygınlaşmasına rağmen, Çekya’da nakit hâlen önemli bir ödeme aracı olma özelliğini korumaktadır. Bununla birlikte, işletmeler arası işlemlerde nakit kullanımından kaçınılması ve işlemlerin bankacılık sistemi üzerinden gerçekleştirilmesi, firmalarımızın finansal şeffaflığını artırması başta bankalar olmak üzere mali hizmet sağlayıcılar nezdinde olumlu bir etki yaratacaktır.

Serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecinde önemli ilerleme kaydedilmiş olmakla birlikte, satış sonrası hizmetler ve müşteri destek sistemlerinin bazı alanlarda Avrupa standartlarının gerisinde kaldığı gözlemlenmektedir. Bu çerçevede, müşteri memnuniyetine yönelik uygulamalar gelişime açık bir alan olarak öne çıkmaktadır. Türkiye’nin bu alandaki görece rekabet avantajı, özellikle kurulum ve teknik servis gerektiren mobilya ve ev elektroniği sektörlerinde faaliyet gösteren firmalar açısından önemli fırsatlar sunmaktadır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Çek pazarında başarılı olabilmek için Çekçe iletişim kurabilmek önemli bir rekabet avantajı sağlamaktadır.

Ürün kataloglarının Çekçe hazırlanması ideal olmakla birlikte, uluslararası firmalarda üst düzey yöneticilerin her zaman Çekçe bilmediği dikkate alındığında, katalogların hem Çekçe hem de İngilizce olarak hazırlanması en etkin yöntem olarak değerlendirilmektedir.

Ülkede metrik sistem kullanılmakta olup, ürün etiketlerinde yer alan bilgilerin tüketiciler tarafından anlaşılabilir bir dilde sunulması gerekmektedir. Bu çerçevede, uygulamada etiketlerin Çekçe hazırlanması yaygın bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Birçok pazarda olduğu gibi, Çek pazarında da etkin bir şekilde faaliyet gösterebilmek için Çekçe bir web sitesine sahip olmak önem taşımaktadır. Yabancı firmaların web siteleri genellikle İngilizce ve Çekçe olarak hazırlanmakta, bazı durumlarda üçüncü dil olarak Almanca da

kullanılmaktadır. Web sitesi, firmaların pazardaki görünürlüğünü artıran ve müşterilere erişim ile etkileşim açısından önemli bir araçtır.

Kamu İhaleleri

Çekya'da açılan ve Çek şirketleri haricinde diğer ülkelerin firmalarına da açık olan ihaleler haftalık 'Obchodni Vestnik' (<https://ov.ihned.cz/>) gazetesinde yayımlanmakla birlikte, Kamu ihaleleri Çek Bölgesel Kalkınma Bakanlığı kontrolünde (<https://vvz.nipez.cz>) sayfasında yayımlanmaktadır.

İhalele duyurularının yayınlandığı diğer kaynaklar:

- Kamu İhaleleri (<http://www.isvzus.cz>)
- Kamu Açık Artırma ve Teklifleri (<http://www.centralniadresa.cz>)
- TED-Tenders Electronic Dailly (<http://ted.europa.eu>)
- Elektronik Kamu İhaleleri (<https://tenderarena.cz/dodavatel>)

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Çekya'da toplam 7,88 milyon hektar arazinin %38,1'ini ekilebilir alanlar, %33,6'sını ise ormanlık alanlar oluşturmaktadır.

Tarım sektörü Çekya'nın GSYİH'nın %2,4 oranında pay almaktadır.

Çek İstatistik Kurumu verilerine göre tarım sektörünün toplam üretim değeri, 2024 yılında %1,2 oranında azalarak 174,7 milyar CZK seviyesinde gerçekleşmiştir. 2025 yılına ilişkin kesinleşmeyen verilere göre ise tarımsal üretim değeri %10,7 oranında artış göstererek yaklaşık 193,4 milyar CZK seviyesine yükselmiştir.

2024 yılında bitkisel üretim değeri yaklaşık 91,5 milyar CZK, hayvansal üretim değeri ise yaklaşık 83 milyar CZK seviyesinde gerçekleşmiştir. 2025 yılında ise hem bitkisel üretimde (%7,7) hem de hayvansal üretimde (%15,5) artış kaydedilmiştir.

Bitkisel üretimde tahıllar (%39,9) ve endüstriyel bitkiler (%22,6) en büyük payı oluştururken; hayvansal üretimde süt üretimi (%54,5), sığır (%15,6) ve domuz (%11,6) öne çıkan kalemler olmuştur.

2025 yılında tarımsal üretimdeki artışın temel olarak hem ürün verimindeki iyileşme hem de hayvansal üretimdeki güçlü toparlanmadan kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

2024 yılında girdi maliyetleri; ara tüketim değeri sınırlı bir düşüş göstererek yaklaşık 118 milyar CZK seviyesinde gerçekleşmiştir. 2025 yılı kesinleşmeyen veriler ise ara tüketimde yeniden artış eğilimine işaret etmektedir. Aynı dönemde çalışanlara yapılan ödemeler artışını sürdürerek yaklaşık 40 milyar CZK seviyesine yaklaşmıştır.

2023 yılında belirgin bir gerileme kaydeden tarımsal girişimci gelirleri, 2024 yılında önemli ölçüde toparlanarak yaklaşık 14 milyar CZK seviyesine yükselmiştir. 2025 yılı itibarıyla ise sektördeki üretim artışına paralel olarak gelirlerde ilave artış eğilimi gözlenmektedir. Bununla birlikte, söz konusu gelir düzeyinin uzun dönem ortalamalarının altında kalmaya devam ettiği ve sektörün tam anlamıyla istikrarlı bir yapıya henüz ulaşmadığı değerlendirilmektedir.

Organik tarım faaliyetleri 2024 ve 2025 yıllarında da artış eğilimini sürdürmüştür. Tarım arazilerinin yaklaşık %16-17'sinin organik üretime ayrıldığı, organik ürünlerin toplam gıda pazarı içindeki payının %3 civarında seyrettiği ve organik ürünlere hane halkı harcamasının 7-8 milyar CZK değerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Çekya, küresel ölçekte haşhaş üretiminde önde gelen ülkeler arasında yer almaya devam etmektedir. Güncel veriler, üretimin iklim koşulları ve piyasa dinamiklerine bağlı olarak son yıllarda dalgalı bir seyir izlemekle birlikte genel olarak yüksek seviyesini koruduğunu göstermektedir.

Sanayi

GSYİH'nın yaklaşık 1/3'ünü tek başına üreten Çek imalat sanayi, toplam işgücünün de yaklaşık %40'ını istihdam etmektedir.

Üretim itibarıyla, sanayideki en büyük iş kolları otomotiv, elektronik, makine ve ekipman, cam ve savunma sanayidir.

Otomotiv, sanayi sektörünün ve ekonominin önemli unsurlarından biridir. Avrupalı birçok otomotiv firmasının Çekya'da yatırımı bulunmaktadır. Çekya, dünyanın en eski üç otomobil firmasına ev sahipliği yapmakta olup Orta Avrupa'nın ilk otomobil üreticisidir. Pandemi öncesi yılda ortalama 1,5 milyona yakın araç üretilirken, pandemi nedeniyle üretimde meydana gelen duraklama ve çip krizi ile üretim 2020 ve 2021 yıllarında 1 milyon civarına gerilemiş olup, 2022 yılında 1,25 milyon, 2023 yılında ise 1,4 milyon araç, 2024 yılında bir önceki yıla göre %3,9 oranında artarak 1,5 milyona yakın (1.459.801) araç üretilmiş, 2025 yılında %0,4 azalarak 1.453.468'e gerilemiştir. Sektörde kısmi bir toparlanmanın meydana geldiği söylenebilir. Ancak enerji maliyetlerinin olumsuz etkisi devam etmesi ve Almanya'daki talebin beklenen şekilde artmaması da sınırlayıcı rol oynamaktadır.

Hizmetler

Hizmetler sektöründe bilhassa müşteri memnuniyeti ve çözüm süreleri bakımından firmalarımızın rekabetçi olacağı aklı gelmektedir. Ancak vize kısıtlamaları ve çalışan bulmakta yaşanan güçlükler hizmet sağlayıcılar üzerinde caydırıcı etki yaratmaktadır.

Çekya, müteahhitlik sektöründe son dönemlerde sınırlı varlık gösterebildiğimiz bir pazardır. Bunun sebepleri arasında hem Çek hem Avrupa menşeli güçlü rakiplerin bulunması, büyük ihalelere girişte yaşanan zorluklar, inşaat izinlerinin çok zor alınması ve işçi vizesi almadaki zorluklar sayılabilir. Mevcut altyapının inşası/onarımı veya raylı araçlar, elektrikli otobüsler gibi ihaleler firmalarımız için cazip olabilmektedir. Firmalarımızın ihaleleri takip ettikleri, bazı projelerin makine ekipman temini, bakım-onarım-yol inşaatı gibi kısımlarında yer aldıkları anlaşılmaktadır.

Ülkede faaliyet gösteren vatandaşlarımızın firmalarının çoğu hizmet sektöründe (gastronomi, lojistik) ve turistleri de hedefleyen hediyelik eşya alanında faaliyet göstermektedir.

Otelcilik ve gastronomi özellikle Prag'da oldukça gelişmiş olmakla birlikte hizmet kalitesi ve müşteri memnuniyeti açısından ülkemiz firmalarının rekabetçi olduğu değerlendirilmektedir. Ülkemiz mutfağını temsil edecek büyük ölçekli birkaç restoran mevcuttur.

Lojistik sektörü ve depo işletmeciliği Çekya'da önemli ve cazip faaliyet alanlarından biridir. Özellikle Avrupa'nın çeşitli ülkelerine dayanıklı mal satan firmalarımızın Çekya'daki depolardan yararlanması, müşterilerine daha hızlı mal sunmalarına ve böylece rekabet güçlerini artırmalarına yardımcı olacaktır.

Çekya, bilişim ve yönetim hizmetleri alanında birçok uluslararası yatırıma ve yerel firmaya ev sahipliği yapmaktadır. Yapay zeka, akıllı şehir sistemleri, yazılım, animasyon gibi alanlarda bilhassa Brno bölgesinin rekabet gücü yüksektir. Kültürel hizmetlerde de ülkenin önemli bir film çekim ve prodüksiyon merkezi olma yönünde çalışmaları bulunmaktadır. Yaratıcı endüstriler alanında Ostrava (Moravya-Silezya bölgesinin) yerel idarelerinin de öne çıktığı görülmektedir.

Madencilik

Çekya'nın, rezervleri sınırlı olmakla birlikte bitümlü kömür, antrasit ve linyit gibi fosil yakıt kaynakları bulunmaktadır. Bitümlü kömür başlıca Ostrava-Karviná havzasında, ayrıca Kladno çevresinde, Plzeň havzasında ve Brno yakınlarındaki Trutnov bölgesinde çıkarılmaktadır. Bu kömürün önemli bir bölümü koklaşabilir niteliktedir.

Linyit üretimi, 20. yüzyılın ortalarına kadar artış göstermiş, ancak son yıllarda doğal gaz kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte azalma eğilimine girmiştir. Günümüzde linyit üretimi ağırlıklı olarak açık ocak işletmelerinde gerçekleştirilmekte olup, başlıca üretim alanları ülkenin batısındaki Chomutov, Most, Teplice ve Sokolov bölgeleridir. Linyit; termik elektrik üretimi, konutların ısıtılması ve kimya sanayinde kullanılmaktadır.

Hodonín yakınlarında sınırlı miktarda petrol ve doğal gaz üretimi yapılmaktadır. Enerji arzı; ithal petrol ve doğal gazın yanı sıra Dukovany Nuclear Power Plant ve Temelín Nuclear Power Plant'de kurulu bulunan nükleer enerji santralleri tarafından desteklenmekte olup, bu durum ülkenin kömüre bağımlılığını azaltmaktadır. Son yıllarda enerji politikaları kapsamında nükleer enerji kapasitesinin artırılmasına yönelik yatırımlar ve yeni reaktör projeleri gündemde olup, bu alanın enerji arz güvenliği açısından stratejik önemi artmaktadır.

Son olarak Dukovany Nuclear Power Plant sahasında iki yeni nükleer reaktörün inşasına yönelik süreç başlatılmış olup, söz konusu projelerin 2036–2038 döneminde devreye alınması planlanmaktadır. Ayrıca, uzun vadede ek reaktörlerin inşası ve Temelín Nuclear Power Plant sahasında yeni kapasite oluşturulması da gündemdedir.

Bunun yanı sıra, küçük modüler reaktör (SMR) teknolojilerine yönelik yatırımlar kapsamında ČEZ ile Rolls-Royce SMR Limited arasında iş birliği tesis edilmiş olup, ilk SMR ünitesinin 2030'lu yıllarda devreye alınması planlanmaktadır. Mevcut santrallerin işletme sürelerinin uzatılması ile birlikte değerlendirildiğinde, nükleer enerji Çekya'nın enerji arz güvenliği ve düşük karbon hedefleri açısından stratejik bir konumda yer almaktadır.

Çekya, metalik cevherler bakımından sınırlı kaynaklara sahiptir. Prag ile Plzeň arasındaki bölgeler tarihsel olarak demir cevheri üretimi açısından önem taşımaktadır. Kurşun ve çinko Bohemya'daki Kutná Hora ve Příbram'da, ayrıca kuzeydoğudaki Hrubý Jeseník Dağları'nda çıkarılmaktadır. Uranyum üretimi geçmişte Příbram ve Kuzey Bohemya'daki Hamr çevresinde gerçekleştirilmiştir.

Ülkede ayrıca Bohemya'daki dağlık alanlarda sınırlı kalay rezervleri bulunmakta; diğer önemli mineral kaynaklar ise České Budějovice yakınlarındaki grafit ile Karlovy Vary ve Plzeň çevresindeki kaolin yataklarıdır. Prag'ın güneyinde, Orta Bohemya'daki Mokrsko sahasında önemli altın rezervleri tespit edilmiştir.

Çekya, yaklaşık 2,6 milyar ton antrasit ve 3,6 milyar ton linyit olmak üzere toplam yaklaşık 6,2 milyar ton ispatlanmış kömür rezervine sahiptir. Bu rezervler, dünya toplam kömür rezervlerinin yaklaşık %0,6'sına karşılık gelmekte olup, ülke küresel sıralamada önde gelen üreticiler arasında yer almaktadır. Madencilik sektörünün mevcut durumu ve geleceği, büyük ölçüde küresel emtia fiyatları ve enerji politikalarındaki dönüşümden etkilenmektedir.

Enerji

Çekya, geleneksel olarak kömür üreticisi bir ülke olup, özellikle Ostrava-Moravya-Silezya bölgesinde önemli kömür yatakları bulunmaktadır. Kömür üretimi uzun yıllar iç talebi karşılamakta ve fazlası ihracata konu olmaktadır. Başlıca ihraç ülkeleri Slovakya, Almanya ve Avusturya'dır. Ancak Avrupa Birliği'nin Yeşil Mutabakat hedefleri doğrultusunda kömür üretimi ve kullanımının kademeli olarak azaltılması öngörülmekte olup, ülkenin enerji politikası kömürden çıkış sürecine girmiştir.

Petrol ve doğal gaz rezervlerinin sınırlı olması nedeniyle ülke bu kaynaklarda dışa bağımlıdır. Geçmişte Rusya ülkenin başlıca tedarikçisi konumunda iken, Almanya ile yeni bir petrol boru hattı inşasının kararlaştırılması ve Norveç ile yapılan doğal gaz anlaşması ile kaynak çeşitlendirmesine gidilmiş ve ülkenin Rus gazına bağımlılığı sona ermiştir.

Çekya'da doğrudan bir LNG terminali bulunmamasıyla birlikte, Almanya ve Slovakya gibi komşu ülkelerdeki boru hattı ara bağlantılarına erişim sayesinde sıvılaştırılmış doğal gaz tedariki mümkün hale gelmiştir. Ülkenin gaz iletim sistemi, Orta ve Doğu Avrupa ile Batı Avrupa arasında kilit rol oynamakta olup, ülkenin transit olarak taşıdığı doğalgaz miktarı iç tüketimin dört katından fazladır.

Petrol tedarikinde geleneksel olarak Rusya'dan Druzhba boru hattı (%58 pay) önemli bir rol oynamış olmakla birlikte, mevcut politikalar Rus petrolüne bağımlılığı azaltmaya yöneliktir. TAL boru hattının genişletilmesiyle birlikte orta vadede Rusya kaynaklı petrolün sistemden büyük ölçüde çıkarılması hedeflenmektedir. Petrolün kalan kısmı ise İtalyan TAL boru hattına bağlanan Alman IKL boru hattından temin edilmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nin yıllık petrol tüketimi yaklaşık 6-7,5 milyon ton seviyesinde olup, bu miktar büyük ölçüde boru hatları aracılığıyla tedarik edilmektedir. 2023 yılında petrol tedarikinin önemli bir bölümü Druzhba ve TAL boru hatları üzerinden sağlanmaktadır. 2023 ve 2024 yıllarında toplam 7-7,4 milyon ton petrol tedarik edildiği görülmektedir. Rusya yaptırımları ile birlikte Druzhba boru hattının payının azaldığı görülmektedir.

TAL boru hattının genişletmesine yönelik proje ile 2025 yılından itibaren Çek Cumhuriyeti'nin kapasitesinin yılda 4 milyon ton petrol artırılması ve 8 milyon tona kadar petrolün bu hattan temini ve Rusya hattına ihtiyacın ortadan kalkması planlanmaktadır.

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sonrasında ortaya çıkan enerji krizi, Çekya'nın enerji politikalarında dönüşümü hızlandırmış; bu kapsamda enerji arz güvenliğinin artırılması, yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması ve alternatif enerji tedarik yollarının geliştirilmesi öncelik haline gelmiştir. Ayrıca hidrojen enerjisine yönelik çalışmalar da gündeme gelmiş olup, bu alanda AB düzeyinde, başta Almanya olmak üzere sınır ötesi iş birlikleri geliştirilmektedir.

Rus petrolünün Avrupa Birliği'ne ithalatına ilişkin yasak yürürlüğe girmekle birlikte, güney kolu Ukrayna üzerinden Macaristan, Slovakya ve Çek Cumhuriyeti'ne, kuzey kolu ise Polonya ve Almanya'ya giden Druzhba boru hattı üzerinden yapılan ithalat geçici olarak ambargodan muaf tutulmaktadır.

Çekya'da elektrik üretimi hâlen önemli ölçüde fosil yakıtlara dayanmaktadır. Kömür yakıtlı santraller toplam kurulu kapasitenin (10 Gigawatt) önemli bir bölümünü oluşturmakta ve elektrik üretiminin yaklaşık üçte birini karşılamaktadır. Bununla birlikte, ülkenin enerji stratejisinde kömürün payının azaltılması ve 2033 yılı itibarıyla kömür kullanımının büyük ölçüde sonlandırılması hedeflenmektedir. 2033'ten sonra kömür tüketiminin yalnızca enerji dışı kullanımla sınırlı olacağı belirtilmiştir.

Kömürün yenilenebilir enerji kaynaklarıyla birlikte nükleer kaynaklarla değiştirilmesi planlanmaktadır. Bu dönüşüm sürecinde nükleer enerji, enerji arz güvenliğinin temel unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Ülkede bulunan iki adet nükleer santral (Dukovany Nuclear Power Plant ve Temelín Nuclear Power Plant santralleri) toplam elektrik üretimini yaklaşık üçte birini sağlamaktadır. Bu payın % 50'nin üzerine çıkarılması hedeflenmektedir. Bu itibarla her iki santrale 4 yeni reaktörün ilave edilmesine yönelik projenin ihale süreci devam etmektedir.

Elektrik enerjisi tüketiminin yaklaşık üçte biri sanayi sektöründe, tüketimin yaklaşık beşte biri konutlarda gerçekleşmektedir. Öte yandan, yenilenebilir enerjinin kullanımının artmasının hedeflendiği ve karbon salınımını azaltan imalat ve tüketim modellerinin teşvik edildiği görülmektedir. Konut ve işletmelerin güneş paneli/yenilenebilir enerji uygulamalarına geçişi için kapsamlı destek mekanizmaları yürütülmektedir.

Rus petrolünün Avrupa Birliği'ne ithalatına ilişkin yasak yürürlüğe girmekle birlikte, güney kolu Ukrayna üzerinden Macaristan, Slovakya ve Çek Cumhuriyeti'ne, kuzey kolu ise Polonya ve Almanya'ya giden Druzhba boru hattı üzerinden yapılan ithalat geçici olarak ambargodan muaf tutulmaktadır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

İş-yaşam dengesine önem veren Çekler mesai saatleri dışında ve hafta sonları çalışmak istemezler. Ülkede tam zamanlı çalışma saatleri 8 saat olup, yarım zamanlı çalışma saatleri ise günlük en fazla 4 saatle sınırlıdır. Çalışma süresinin haftada 35 saate inmesi siyasi düzeyde tartışılmakla birlikte, son yıllarda bazı Avrupa ülkelerinde de benimsenen 'haftada 4 gün mesai' uygulaması bazı Çek şirketler tarafından halihazırda denetlenmektedir. İşe dair planlamaların erken yapılması, randevuların makul süre önce alınması ve sözleşme akdedilerek iş yapılması önem arz etmektedir.

Para Kullanımı (banka kartı, kredi kartı, çek dahil)

Ülkede kredi kartı çek vatandaşları tarafından pek tercih edilmemekle birlikte, klasik banka kartını (debit card) kullanarak, sadece hesaplarında bulunan bakiye kadarını harcamaktadırlar. Çek ise genellikle büyük şirketler tarafından kullanılmaktadır ve bankalar sadece belirli kişilere çek defteri temin etmektedir. Son dönemde finansal teknolojilerin gelişmesi ile dijital ödeme modelleri yaygınlaşmıştır.

Ülkede ödeme alışkanlıklarında banka kartları (debit kartlar) yaygın olarak kullanılmakta olup, kredi kartı kullanımı da son yıllarda artış göstermektedir. Bununla birlikte, tüketiciler harcamalarını çoğunlukla mevcut hesap bakiyeleri ile sınırlı olacak şekilde gerçekleştirmektedir.

Banka çeki (çek) kullanımı ise sınırlı olup, daha çok kurumsal işlemlerde tercih edilmekte ve bankalar tarafından belirli müşterilere sağlanmaktadır.

Son dönemde finansal teknolojilerin gelişmesiyle birlikte temassız ödeme sistemleri, mobil ödeme uygulamaları ve dijital cüzdanlar hızla yaygınlaşmış, perakende ödemelerde dijitalleşme önemli ölçüde artmıştır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Ülkeye girişte geçerli pasaportlar;

1. Diplomatik Pasaportlar - Diplomatik pasaportlar 28 sayfa olup, dış kapak rengi siyahtır. Diplomatik pasaportlar, muvakkat görev veya seyahat için gidenlere görevlerinin veya seyahatlerinin mahiyetine göre, bir seyahate mahsus olmak üzere veya azami iki sene için, daimi görevle gidenlere de Dışişleri Bakanlığınca tespit edilecek sürede geçerli olmak üzere verilir.
2. Hususi Damgalı Pasaportlar - Hususi damgalı pasaportlar 30 sayfa olup, dış kapak rengi yeşildir. Birinci, ikinci ve üçüncü derece kadrolarda bulunan veya bu kadrolar karşılık gösterilmek veya T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilip emekli kesenekleri bu derecelerden kesilmek suretiyle sözleşmeli olarak çalıştırılan Devlet memurları ve diğer

kamu görevlileri ile birinci derece kadro ile emekliliğe hak kazanmış olan belediye başkanlarına, diplomatik pasaport verilmesini gerektiren vazifelerden başka herhangi bir resmi vazife ile veya kendi hesaplarına yabancı ülkelere gittikleri zaman verilir.

3. Hizmet Damgalı Pasaportlar - Hizmet damgalı pasaportlar 30 sayfa olup, dış kapak rengi gri'dir. Bu Kanun gereğince kendilerine diplomatik veya hususi damgalı pasaport verilmesi mümkün olmayan kimselere, Hükümetçe, hususi idarelerce veya belediyelerce resmi vazife ile dış memleketlere gönderildiklerinde veya dış memleketlerde vazifeye alındıklarında verilir.
4. Umuma Mahsus Pasaportlar - Umuma mahsus pasaportlar 38 sayfa olup, dış kapak rengi bordodur. Türk vatandaşlarının umuma mahsus münferit ve umuma mahsus müşterek, pasaportları yurt içinde İçişleri Bakanlığınca veya İçişleri Bakanının vereceği yetkiye göre valiliklerce, yabancı memleketlerde Türkiye Cumhuriyeti konsoloslukları tarafından verilir.

Yabancıların Çekya'da İkameti, Yabancılar Kanunu (Alien Act) ile düzenlenmiştir.

Yabancılar Kanunu iki türlü ikamete izin vermektedir:

- Geçici ikamet
- Daimi ikamet (Daimi ikamet koşulları için tıklayınız.)

Yabancı bir şahıs Çekya'da şu şekilde ikamet edebilir:

- Vizesiz
- Kısa dönemli vize, uzun dönemli vize, diplomatik vize veya özel vize
- Geçici ikamet vizesi
- Kısa Dönemli Vize:
- Çıkış mecburiyeti olan vize
- Transit vize
- Havaalanı vizesi
- Schengen vizesi

Yabancılar Yasasına göre uzun dönemli vize:(Uzun dönemli vize koşulları için tıklayınız.)

- 90 günün üzerinde ikamet vizesi
- İnsani gerekçeli vize (Tolerance visa)

Vizenin Uzatılması

Çekya'da ikamet edebilmek için vizenin uzatılması konusundaki müracaat formunun ikamet edilen yerdeki yabancılar polisi ofisine verilmesi gerekmektedir.

Vizenin Yenilenmesi

Uzun dönemli vizenin yenilenmesi için, vizenin bitmesine 90 gün kalmasından itibaren en geç bitime 14 gün kala, kısa dönemli vizenin ise, vizenin bitmesine 30 gün kalmasından itibaren en geç bitime 3 gün kala müracaat etmek gerekmektedir.

Resmi Tatiller

Çekya'da mesai saatleri tam gün çalışan personel için hafta içi 8 saat, yarı zamanlı çalışan personel için hafta içi 4 saat olup, resmi tatiller tarih sıralamasına göre aşağıda iletilmiştir.

1. **1 Ocak** Yeni Yıl
2. **3 Nisan** Good Friday/Paskalya (her yıl değişken tarih)
3. **6 Nisan** Paskalya (her yıl değişken tarih)
4. **1 Mayıs** Emek ve Dayanışma Günü
5. **8 Mayıs** Kurtuluş Günü
6. **5-6 Temmuz** St. Constantin ve St. Methodius Günü
7. **28 Eylül** St. Wenceslav Günü
8. **28 Ekim** Bağımsızlık Günü
9. **17 Kasım** Kadife Devrim ve Özgürlük Günü
10. **24-26 Aralık** Noel

Yerel Saat

Kış döneminde Çekya (GMT +1) ile Türkiye (GMT +3) arasında 2 saat zaman farkı bulunmaktadır. Prag, Türkiye'ye göre 2 saat geridedir. Yaz döneminde saat farkı 1 saate inmektedir.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Kuruluşu

Çekya’da şirket kurma işlemleri, zorunlu olmamakla birlikte, pratik nedenlerle avukatlar veya danışman şirketler tarafından yapılmakta olup, işlemler ve genel prosedür çok büyük ölçüde AB ülkeleriyle uyumludur.

Mevzuat gereği, yabancı kişilerin münferiden veya ortaklık halinde Çekya’da bir şirket kurması ve yurt dışındaki bir şirketin şube/temsilciliğini açması mümkündür. Kurulan şirketlerin ve açılan temsilciliklerin mutlaka iştiğal alanlarını belirten bir ticari lisans temin etmesi ve ticari sicil için altı ay içinde başvuruda bulunması gerekmektedir.

Şirket kurulum adımları aşağıda özetlendiği gibidir. Bu aşamalar eş zamanlı olarak izlenemeyip birbirini takip eden adımlarla gerçekleştirilebilmektedir.

- Adalet Bakanlığı’nda şirket isminin özgünlüğünün teyidi
- Kurulum ve kira sözleşmelerinin noterde tasdiki
- Sermaye sahipleri ve bankalar ile sermaye tutarlarının teyidi
- Ticaret Lisanslarının Ticari Lisans Ofisi’nden temini
- Noter kanalıyla bölgesel ticaret mahkemesine kayıt
- Vergi İdaresine gelir vergisi ve KDV kaydı (KDV kaydı 30-90 gün sürebilmektedir)
- Şirket maliklerinin yerel mahkemeye kaydı
- Sosyal güvenlik kaydı
- Sağlık sigorta kaydı
- (Varsa)Yapı/imar izinleri
- Restorancılık veya rehberlik/tercümanlık gibi uzmanlık gerektiren sektörlerde uzmanlık karnesi veya ustalık belgesi

şirket kurulum aşamasında temin edilmelidir. Tüm işlemler asgari 30 gün sürmektedir.

Kamu hizmetlerinin dijitalleşmesi (e-devlet uygulamaları) çerçevesinde, Çekya’da kayıtlı tüm firmaların birer sanal “Veri Kutusu (Datová Schránka)” edinmesi gerekmektedir. Firmalara yönelik her türlü resmi bildirimün yöneltileceği ve takibi zorunlu kılınan veri kutusu hakkındaki başvuru işlemleri için (<https://chcidatovku.gov.cz/en/datova-schranka>) adresi incelenmelidir.

2014 yılından bu yana, 1 (bir) CZK sermaye ile Limited Şirket kurmak mümkündür. Anonim Şirket kurmak için ise ana sermaye miktarı asgari 2.000.000 CZK (yaklaşık 80.000 avro) olmalıdır.

Şirket Türleri (temsilcilik ofisi, yabancı şubesi, ticari acenta dahil)

- Limited Şirketi (s.r.o.)-En yaygın şirket türü Limited Şirketi’dir
- Anonim Şirket (a.s.)
- Adi Ortaklık (v.o.s.)
- Limited Ortaklık (k.s.)
- Kooperatif Şirketler (Družstvo)

- Şube (Odštěpný závod)

Çek Hukuku uyarınca, açılan şube ticaret siciline tescil ettirilmeli ve Çekya sınırları içinde ticari faaliyette bulunabilmek için gereken tüm lisanslara sahip olmalıdır. Yeni düzenlemelere göre, şubeyi ilgilendiren tüm hukuki alanlarda yetkili olmak üzere şubeye özel bir temsilci atanması ve ticaret sicili nezdinde tescil ettirilmesi gerekmektedir.

Şirket Kurma Prosedürü (Başvuru merci, başvuru yapmaya yetkili kişi, istenen evraklar, kuruluş sermayesi vb.)

Kurulacak Limited Şirketin sahibi başka bir şirket olacak ise;

1. Ana Şirketin Ticaret Odasından alınmış Faaliyet Belgesi ve apostillenmesi
2. Ana Şirketin İmza Sirküleri ve apostillenmesi
3. Ana şirketten verilecek vekalet

ile şirket kurulum işlemi gerçekleşir. Bu vekaletler Çekçe olarak hazırlandıktan sonra Çekya Ankara Büyükelçiliği veya Çekya İstanbul Konsoloslukunda noter huzurunda imzalandıktan sonra gönderilir.

Bu belgelerin asıllarının yeminli tercüman tarafından Çekçe diline tercüme edilmesi gerekmektedir.

Limited Şirketin Yetkili Müdüründen istenen belgeler;

1. Pasaport Kopyası ve resmi ikamet adresi
2. Sabıka kaydı: Kişinin Çekya’da daimi oturma izni olmaması halinde, vatandaşı olduğu ülkenin yetkili makamlarınca düzenlenen adli sicil kaydı veya eşdeğer bir belge sunulması gerekmektedir. Bahse konu makamlardan adli sicil kaydı veya muadili bir belge temin edilemediği durumda, noter huzurunda veya vatandaşı olunan ülkenin diğer yetkili makamları huzurunda, ya da en son ikamet edilen ülkenin yetkili makamları huzurunda suç kaydına ilişkin düzenlenen bir beyanname yeterli olacaktır.

Kurulacak ana şirkete bağlı bir şube ise;

1. Ana Şirketin Ticaret Odasından alınmış Faaliyet Belgesi ve apostillenmesi
2. Ana Şirketin İmza Sirküleri ve apostillenmesi
3. Yönetim kurulu kararı

Yetkili Müdür (şube sorumlusu) atanması gerekmektedir.

1. Pasaport Kopyası ve resmi ikamet adresi
2. Çekya’da daimi oturma izni olmayan kişilerin vatandaşı olduğu ülkenin yetkili makamlarınca düzenlenen adli sicil kaydı veya eşdeğer bir belge sunulması gerekmektedir. Eğer, anılan yetkili makamlardan adli sicil kaydı veya muadili bir belge temin edilemiyorsa, noter huzurunda veya vatandaşı olduğu ülkenin diğer yetkili makamları huzurunda, ya da en son ikamet ettiği ülkenin yetkili makamları huzurunda suç kaydına ilişkin düzenlenen bir beyanname yeterli olacaktır.

Şubenin herhangi bir tüzel kişiliği yoktur. Dolayısıyla şubeler, dava açamaz. Limited şirket vergi numarası, resmi ofis adresi ve yetkilisi olmalıdır. Vergi açısından ise şubeler limited şirketlerle benzerlik arz etmektedir. Şubenin tek avantajı; ana şirket ile arasında gerçekleşecek para transferlerinin esnek kılınmasıdır. Şubelere dair tüm mali tabloların ana şirket altında gösterilmesi şarttır.

Sigorta

Sosyal Güvenlik Giderleri:

Çalışan payı: %4,5 sağlık sigortası, %6,5 sosyal sigortası olmak üzere toplam %11
İşveren payı: %9 sağlık sigortası, %24,8 sosyal sigorta olmak üzere toplam %33,8

Bankacılık Mevzuatı

Çekya AB üyesi olmakla birlikte halen kendi para birimini kullanmaktadır. Ayrıca bunun bir doğal sonucu olarak, Çek Milli Bankası halen varlığını korumakta ve bankalar üstünde denetim yetkisini sürdürmektedir.

2025 yılı itibarıyla, Çekya'da lisanslı 50 civarında banka bulunmaktadır. Çoğunluk hissesi Çek yatırımcılara ait 13, çoğunluk hissesi yabancı yatırımcılara ait 18-20 banka, şube düzeyinde ise 23 yabancı banka faaliyet göstermektedir.

Çek bankacılık sistemi ve Çekya'da faaliyette bulunan bankalarla ilgili mevzuata Çek Merkez Bankası web adresinden (<https://www.cnb.cz/en/supervision-financial-market/legislation/banks-credit-unions/>) ulaşmak mümkündür.

Öte yandan, 21/1992 sayılı Bankacılık Kanunu hakkında detaylı bilgilere (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-21>) adresinden ulaşmak mümkündür.

Vizeler (Çalışma, oturma izinleri, geçici çalışma vizesi, başvuru merci gibi bilgiler)

Yabancı bir çalışanı istihdam etmek için çalışma iznine başvurulmalıdır. Başvuru süreci işveren ve çalışanın koordinasyon içerisinde olmasını gerektirmektedir. Şirket tarafından öncelikle boş pozisyonun İş Kurumu'na bildirilmesi ile başlayıp, başvuru formunun doldurulması ile devam eden ve iş ilişkisinin İş Kurumu'na bildirilmesiyle sonuçlanan bir süreçtir. Çalışanın ilgili çalışma izni olmaksızın çalışması hukuka aykırı olup, kişi sınır dışı edilebilmekte ve şirkete büyük cezalar kesilebilmektedir.

Uzun dönem oturma izni başvuruları; eğitim, bilimsel araştırma, istihdam, iş ve aile birleşimi amaçlı yapılabilir. **Employment card** ve **Blue card** başvuruları da uzun dönem oturma izni başlığı altında yapılır ve Çekya'da 3 aydan fazla çalışacak kişiler için zorunludur. Uzun dönem vize için ilk başvuru vatandaşı olmayan ülkedeki **Çek Konsolosluklarında** yapılmaktadır.

Kaynak: T.C. Prag Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği